

Filistin Direnişi ve Hamas

DÜBAM

FİLİSTİN DİRENİŞİ VE HAMAS

Genel Yayın Yönetmeni
Akif Emre

Yayın Koordinatörü
Hazinadar Hasan Hız

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net/dubam

dübam

İÇİNDEKİLER

Suphi Hadidi Filistin denkleminde Hamas:Militalılık ve İlimlilik arasında.....	9
Ali Bulaç HAMAS ve Terör.....	15
Ariel İlan Roth Hamas nasıl kazandı?.....	19
Khaled Hroub Kuruluşunun 26.yılında, Hamas için sırada ne var?.....	26
Saliha Ziya Hamas'ın 'değersiz' yalnızlığı.....	32
Remzi Barud Çeyrek asırlık Hamas'ı anlamak.....	40
Remzi Riyad HAMAS: Geçmişe karşı inkılâbı ve gelecekteki rolü.....	47
Mustafa Özcan Hamas'ın Suriye politikası.....	52

Akif Emre

Hamas direnişini bıraksın merhamet dilensin.....57

David D. Kirkpatrick

Hamas müzakere ya da savaş.....61

(SUNUŞ)

İsrail işgaline uğramasından bu yana Filistin halkının yürüttüğü bağımsızlık mücadelesi kendi aktör ve siyasal yapılarını yarattı. Bu siyasal yapılardan biri olan Hamas 1987’de Birinci İntifada sırasında kuruldu. Bu durum Filistin siyasetinde yeni bir dönemin başlangıcı olmuştu.

2000’li yıllara gelindiğinde İkinci İntifada ile birlikte Hamas’ın halk nezdindeki popülerliği gittikçe arttı. Ve 2006 genel seçimlerinde Hamas sandalyelerin çoğunluğuna sahip oldu. Bu seçim sonuçları hem Filistin siyasetinde hem de İsrail ile mücadelede önemli bir dönüm noktasını ifade etmekteydi.

Elinizdeki bu dosya Hamas’ın Filistin davasındaki rolünü, İsrail’e karşı mücadelesini, Ortadoğu’da hangi devletlerle nasıl ilişkiler geliştirdiğini konu alan yazılardan oluşmaktadır.

Çok yönlü düşünmeye kapı aralaması bakımından Dünya Bülteni okurlarının dikkatine sunuyoruz.

dübam

Filistin denkleminde Hamas: Militanlık ve İlimlilik arasında

Suphi Hadidi

İslami Direniş Hareketi ya da HAMAS, aslında sadece Kassam füzelerinden, intihar eylemlerinden veya ideolojik bir İslam algısından oluşmuyor. HAMAS'ı popüler kılan 2006 seçimlerinden başarıyla çıkması veya kurduğu hükümet de değil. "El Fetih" ile Filistin Ulusal yönetimindeki Muhammed Dahlan ile arasındaki sürtüşmeler de HAMAS'ı gündemde tutmuyor. Tüm bunlardan uzakta, kurduğu sosyal yardım ve hayır cemiyetleri, okulları, hastaneleri, çocuk kulüpleri, yardım sandıkları ve 1978 de inşa ettiği ve İsrail tarafından defalarca bombalanan, ilahiyat ilimleri dışında pek çok sosyal bilim dalından fakülteye sahip olan "Camiatül İslamiye" adlı üniversitesi HAMAS'ın bileşenlerini oluşturuyor.

"Camiatül İslamiye", HAMASın sadece karmaşık tarihini ve konumunu sembolize etmiyor, aynı zamanda İsrail'in işgal siyasetinde sihir ile sihirbaz arasındaki paradoksun da temsilcisi. İşte bu yüzden İsrail otoritesinin, Filistin toplumunu ikiye bölmek, Gazze'de FKÖ'nün varlığını elimine etmek ve Arafat'ın daha önce duyduğu liderlik hazzına sahip olması için HAMAS'ın kurulmasında öncülük ettiği yönünde görüşler ortaya çıkmaya başlıyor.

HAMAS 1973 yılında Şeyh Ahmed Yasin tarafından oluşturulmuş bir hareket. O dönem kompleks bir yapıya sahip olan örgüt, daha çok sosyal faaliyetleri ve hayır kurumlarıyla tanınıyordu. İsrail hükümeti ise bu kurumlar için sadece ruhsat, izin v.s. vermekle kalmıyordu. Bazı raporların işaret ettiğine göre İsrail rejimi bu kurumlara mali destekte de bulunuyordu. Yine o dönem bu kuruluşlar ile FKÖ'nün

yürüttüğü ve desteklediği Filistin'deki diğer sivil toplum kuruluşları arasındaki ilişkiler giderek hassas bir vecheye bürünmeye başlamıştı. 1980 başlarında İslamcı radikaller, "Kızılay" bürolarına saldırdıkları ve derneğin başkanı Haydar Abdüşşafi'nin evini kuşattıklarında, keza sinema salonlarına ve alkol satan mekanlara baskınlar düzenlediklerinde, HAMAS bu aşırı ideolojik eylemleri gündeminden uzak tutmaya çalışıyordu.

HAMAS'ın 1946'da Gazze'de kurulan Müslüman kardeşlerden varis bir hareket olduğu gerçeğini herkes biliyor. Tarihi verilere göre, cemaatin önde gelenlerinden 7 ismin 1987 yılı sonlarında bir araya gelerek, HAMAS'ı kurdular. Bu isimler: Şeyh Ahmed Yasin, İbrahim Yazuri, Muhammed Şem'a (Gazze temsilcileri), Abdülfettah Dohan (merkez bölge temsilcisi), Abdül Aziz Rantisi (Han Yunus temsilcisi), İsa Neştar (Refah temsilcisi), Salah Şehade (kuzey bölgesinin temsilcisi). Musa Ebu Merzuk, Halid Meşal, İbrahim Goşşa ve Halil Gavga gibi liderlerin yükselişi de yine hareketin kuruluş aşamasında oldu.

HAMAS, 1988'de yayınladığı Ulusal Pakt'ta, İsrail'e, 1948'de işgal ettiği Filistin toprakları için hiçbir hak tanımazken, onu doğrudan bir düşman olarak da görmüyordu. Yahudiliği semavi bir din olarak niteliyor, direnişini ise, sınır çatışması olarak değil, varlık çatışması olarak niteliyordu. HAMAS'a göre, İsrail işgali Batılı sömürgecilerin ve Siyonistlerin oyunudur, hem İslam alemini hem de Arap dünyasını parçalamayı hedeflemektedir. Ayrıca Filistinlileri yurtlarından çıkarmak için uğraşmaktadır. Bu nedenle hareket, tüm şekilleri ve türleri ile cihadı, Filistin topraklarını özgürlüğüne kavuşturmak için tek yol olarak görmektedir. Barış görüşmeleri HAMAS için sadece bir vakit kaybidir ve haklarının ihlali için bir geçit görevi görmektedir.

1991'deki Madrid konferansından beri süren İsrail ile Filistin arasındaki uzlaşma çabaları HAMAS'a göre zaten yanlış bir temel üzerine oturtulmuştur. Oslo barışı Filistin'deki Arapların ve Müslümanların haklarını ihlal etmiştir. Hareket için İsrail'in en başta Filistinlilerin meşru haklarını tanıması ve dönüş hakkına onay vermesi gerekmektedir.

Arafat'ın aksine HAMAS, Irak'ın 1990'da Kuveyt'in işgali sırasında Saddam tarafında olmadı. Bu sayede Körfez ülkelerinin sempatisini kazanırken, özellikle Suudi Arabistan'dan bir ayda 28 milyon dolar gibi ciddi bir finansal desteği de elde etmiş oldu. Sahip olduğu bu güç ile de Gazze'de FKÖ'nün kurduğu hayır cemiyetlerinin yerini çabucak ele geçirdi. 1994'de o sıralar Ürdün'de ikamet eden Musa Ebu Merzuk, İsrail ile ateşkesin ilk sinyallerini vererek, İsrail 1967 sınırına çekilirse hareketin ateşkesi kabul edebileceği şeklinde bir beyanat verdi. Merzuk'a destek hareketin ruhani lideri Şeyh Ahmet Yasin'den gelmişti.

II. intifada sırasında HAMAS'ın siyasi ve askeri faaliyetlerinde artış gözlenmeye başladı. El Fetih'e bağlı Aksa tugaylarıyla işbirliği içine giren HAMAS, bir dizi intihar eylemlerine imza attı ve Suudi Arabistan ile Mısır hesabına İran ve Hizbullah'a doğru açılmaya başladı. Daha sonra 2004 yılında Şeyh Ahmed Yasin'in, haftalar sonra halefi Abdülaziz Rantisi'nin ve hareketin önde gelen isimlerinin çocuklarının İsrail tarafından tutuklanıp hapse konmaları, HAMAS'ın Filistin sokaklarında popülerliğinde bir sıçrama yaşatırken, İsrail-Filistin görüşmelerinin sekteye uğraması, Arafat'ın bürosunun Ramallah'ta kuşatılması ve daha sonra zehirlenerek öldürülmesi, Filistin ulusal yönetiminin yolsuzluk iddialarıyla boğuştuğu bir ortamda Mahmud Abbas'ın başbakan seçilmesi, HAMAS'ın 2006'daki seçimleri silip

süpürmesinin en gerçek nedenleri olmuştu.

1996 yılı, peşi sıra gelen intihar eylemlerinin ve Oslo II barış anlaşmasının çıktığı bir tarihti. O dönem Gazze'nin en güçlü istihbarat birimi olan "koruyucu güvenlik" in başında olan Muhammed Dahlan, HAMAS'ın siyasi ve askeri kurumlarını parçalama görevini yüklenmişti. 2007 yazında el Fetih ve HAMAS arasında ciddi sürüşmeler başlamış, kriz HAMAS'ın lehine gelişmiş ve Gazze'de iktidarın dizginleri HAMAS'ın eline geçmişti. Bunun üzerine Mahmut Abbas hükümetin feshi için harekete geçmiş, Ramallah'ta yeni bir hükümet kurmaya çalışmıştı. Amerikalı gazeteci David Rouse, "Vanity Fair" dergisinin 2008 sayısında bu konuya özellikle eğilmiş ve Amerika'nın gizli resmi belgelerine dayanarak Filistin yönetimi ve İsrail'in işbirliğine giderek HAMAS'ı devrime planı içinde olduklarını ileri sürmüştü.

Daha sonra HAMAS, Ahmed Yasin'e yakınlıklarıyla bilinen El Yazuri, İsmail Ebu Şenb, Mahmud Zehhar gibi isimlerin liderliğinde siyasi; Yahya Şenur ve Ruhi Müştaha liderliğinde güvenlik ve istihbari, şu an "İzzeddin Kassam Tugayları" olarak bilinen küçük hücreli askeri kol olmak üzere üç cenaha ayrıldı. Zaman içinde birbirini takip eden krizler, HAMAS'ın siyasi kolunun da ikiye bölünmesine neden oldu. Biri Gazze'de diğeri Şam ve Beyrut'ta çalışmaya başladı. Her tarafta Musa Ebu Merzuk liderliğinde ılımlılar, Muhammed Zehar liderliğinde radikaller ve İsmail Heniye liderliğinde orta yolcular vardı.

Arap baharının patlak vermesiyle, HAMAS'ın siyasi evrakları da birbirine karışmaya başladı. Tunus, Mısır, Libya, Bahreyn ve Yemen'deki ayaklanmalara destek verilirken, Suriye'deki halk hareke-

tine, ülkenin “direniş eksenini” olmasından ve Halid Meşal’in Suriye rejimi ile kişisel bağlarından dolayı bir müddet tereddüde düşüldü. Ancak daha sonra hareket, tarafını belirleyerek Suriye halkının yanında olurken liderleri de teker teker ülkeyi terk etmeye başladılar.

HAMAS’ı zafere ulaştıran 2006’da Filistin halkının, el Fetih’in yolsuzluklarından dolayı cezalandırmak için HAMAS’ı iktidara taşımaları olmuştur. Ancak hareketin popülerliğinin devamını sağlayan 2006’daki seçimlerden daha çok İsrail’in Gazze’ye bitmek bilmeyen saldırılarıdır. Ayrıca savaşlar, HAMAS’ın saflarında radikalleri ve ilimlilerin ağırlığının belirlenmesinde de önemli bir faktördür. Çünkü HAMAS’ın içindeki radikaller şiddetini artırarak çoğalırken, ilimliler de aynı şiddetle artmaktadır.

Kaynak: Kudsül Arabi

Dünya Bülteni için çeviren: Tuba Yıldız

dübam

Hamas ve Terör

Ali Bulaç

İsrail lobilerinin etkili olduğu Batı medyası, Hamas'ı üretilmiş iki imajla öne çıkarır: Biri “terör örgütü”; diğeri köklerini “radikal İslam’dan alan anti demokratik” hareket. Bunun gerçekliğe ne kadar uygun düştüğü ayrı bir konu. Modern dünyada imaj, gerçekliğin önüne geçmiş bulunuyor. Dolayısıyla öznenin ne olduğundan, hakikatinden çok, nasıl algılandığı önem kazanmaktadır ki, politikalar da genellikle üretilmiş sentetik imajlar üzerinde bina edilmektedir.

Kısmet olursa bu ve önümüzdeki haftanın yazılarında bu iki konu üzerinde durmaya çalışacağız.

Dünya kamuoyunun İsrail’e ilişkin bilgisi yüzeyseldir, fiilen onun tahakkümü altında olmayanlar İsrail’in nasıl bir devlet olduğunu, Siyonist Yahudilerin beşeriyetin geri kalanlarına, hemcinslerine, ama özellikle Araplara ve Filistinlilere hangi gözle baktıklarını tam olarak bilemiyorlar.

İsrail’in uyguladığı şiddet, devlet olarak yaptığı haydutluklar, başka ülkelerin sınırları dahilinde gerçekleştirdiği suikastlar ve terör eylemleri dışında, kendi içinde de tahammülsüz uygulamaların altına imza atmaktadır. Bugün, İsrail hapishanelerinde 10 binin üzerinde tutuklu var. Bunların 800 kadarı kadın ve çocuklardan oluşuyor. Dünyada çocukların hangi suçtan dolayı tutuklu olduğu sorulmuyor. Hapishanelerdeki hastaların tedavisine izin verilmiyor.

Doğu ve Batı Berlin'i birbirinden ayıran duvara "utanç duvarı" adı verilir. 1989 yılında yıkıldığında insanlık bayramı oldu. İsrail duvar inşa ediyor, duvara ilişkin Uluslararası Adalet Divanı'nın kararını tanımıyor, bu kararı tanımayacağını da açıkça beyan ediyor. Birleşmiş Milletler, Haziran 2006'da bir açıklama yaptı: "Dünyada en kötü muameleyi İsrail, işgal altındaki Filistinlilere yapıyor." Ancak kimse İsrail'e herhangi bir müeyyide uygulayamıyor. Kim İsrail devletini eleştirecek olursa, İsrail devleti ve Yahudi lobileri tarafından antisemitik ilan ediliyor.

İsrail, sadece bir savaş ve hukuksuzluk makinası değil, aynı zamanda bir propaganda aygıtıdır da.

Bugüne kadar Müslümanlar, Araplar veya Filistinliler, bir ulus devlet olarak, İsrail devletinin hukuksuzluklarını eleştiriyorlar. Meşru savunma gibi eleştiri de temel bir haktır. Hele zulme uğrayan, toprakları işgal altında olan insanların buna daha çok hakları vardır. Yahudileri, dinlerinden veya ırklarından dolayı eleştirmek Müslümanların geleneği değildir. Bizim dinimizde, Yahudilerin kendisine, din olarak Yahudiliğe, din müntesibi olarak Yahudilere, herhangi bir nefret söz edilemez. Bir dine ve din müntesibine, sırf o dinden ve o dinin müntesibi olduğundan dolayı bir nefret yaymak suçtur. Ancak din müntesiplerinin yaptıkları eleştiriye açıktır. Ve bu eleştiri Yahudilere yöneltildiğinde antisemitizm oluyor.

Ancak hakiki manasında antisemitizm bugün Müslümanlara karşı yapılıyor. Nihayetinde Filistinliler, Araplar Sami ırkından gelirler. Bu sadece Araplara ve Filistinlilere de özgü değildir; biz İbn Haldun'un terimleriyle ifade edecek olursak, İslamiyet'e ve Peygamber Efendimiz (s.a.)'e "neseb" üzerinden değil, "sebeb" üzerinden bağlıyız

ve eğer o Sami ise, biz de onun tebliğ ettiği mensubuz. Dünyada Müslümanlara karşı yayılan nefret neden suç olmuyor da, sadece Yahudiler söz konusu olduğunda suç oluyor? Denilecek ki, Naziler, antisemitizmi kullanarak utanç verici soykırım uyguladılar, bu doğrudur. Ama bugün İsrail de, topraklarını işgale ettiği Filistinlilere aynı muameleyi reva görüyor, bir tür “tedrici soykırım (şoah)” uyguluyor. 27 Aralık 2008’de başlayıp 22 gün süren Gazze katliamında öldürülen 1400 Filistinlinin yaklaşık 1/3’  çocuktu. Masum ve savunmasız çocukları öldürmek soykırım değil mi?

Filistinliler ise topraklarını, haklarını ve insanlık haysiyetlerini savunuyorlar.

Hemen belirtmek gerekir ki, şu veya bu insan topluluğun, bir halk veya kavmin, işgale uğramış topraklarını kurtarmak amacıyla verdiği mücadeleler meşrudur; bu mücadeleyi sadece işgalciler “terörist faaliyet” olarak görür. Kendini ve yurdunu savunma İslam dini ve beşeriyetin  rf  gibi BM’nin tarafından da meşru görülür.

İkinci husus, bugüne kadar Hamas, işgal edilen topraklar dışında İsrail’e ve yurttaşlarına karşı herhangi bir eylemde bulunmuş değildir. İsrail’i kayıtsız şartsız destekleyen Batılılara karşı da yaptığı herhangi bir eylemine tesadüf edilemez.

dübam

Hamas nasıl kazandı?

Ariel Ilan Roth

Hamas'la İsrail arasındaki ihtilafın nasıl ve ne zaman sona ereceğinin fazlaca bir önemi yok ama iki şey kesindir. Birincisi İsrail'in taktik bir zafer iddia edebileceğidir. İkincisi de İsrail'in stratejik bir mağlubiyet aldığı.

Taktik açıdan bakıldığında, Demir Kubbe füze savunma sistemi İsrail'in kayıplarının neredeyse sıfır seviyesinde kalmasına yol açtı ve Gazze'den atılan roketlerden dolayı oluşan maddi hasarları da önemli ölçüde azalttı. İsrail'in perşembe günü başlayan kara saldırılarının da bazı kazançları olacak. Aslında oldu bile: İsrail kuvvetleri Hamas'a ait birkaç tüneli ortaya çıkarıp imha etti. Bu tünellerden bazıları İsrail'e yönelik sınır ötesi faaliyetlerde bulunma amaçlıydı, diğerleri de mal, mühimmat ve militanların Gazze içinde bir yerden başka yere taşınmalarını sağlıyordu.

Bu tür taktik başarılar küçük görülmemeli. Ama bunlar stratejik bir zafere denk değildir. Clausewitz'in meşhur ifadesine göre savaş, siyasetin başka vasıtalarla devamıdır. Savaşlar, siyaseti galiplere fayda sağlayacak şekilde tanzim etmek için icra edilir ve mağluplara zarar verir. Ama İsraililer için bu ayrım ortadan kalktı.

Aslında İsrail'in tarihi zafer iddia ederken gerçekte mağlup olduğu olaylarla doludur. Ekim 1973 savaşı bunun en iyi örneğidir. İsrail

il, Mısır kuvvetlerinin etrafının arkadan kısmen kuşatılmasıyla İsrail kuvvetleri Süveyş Kanalı'nın batı tarafında savaşı sona erdirdiği için savaşı kazandığını iddia etti. Gerçek ise Mısır'ın stratejik zafer kazandığıydı. Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat'ın baştan beri hedefi bir parça toprak ele geçirip tıkanmış siyasi müzakereleri harekete geçirmek üzere bu toprakları zaptetmek ve nihayetinde işgal altındaki Sina Yarımadası'nı geri almaktı. Sedat istediğini elde etti.

Bu savaşın sonunda muhtemelen yeni bir siyasi düzen görmeyecek olsalar da İsraililer, en azından Hamas'ın stratejik hedeflerine ulaşamamış olduğuna inanabilirler. İsraililerden büyük çapta can kayıpları olmaması Hamas'ın başarısız olduğu düşüncelerine yol açıyor. Ama İsraililer bu hususta yanlışlar. Çok sayıda İsrailiyi öldürmek Hamas için ilaç gibi olur ama bu, grubun stratejik başarısının tanımlanmasında hayati önemiyette değildir.

Hamas'ın stratejik hedefi İsrail'de her şeyin normal olduğu hissini ortadan kaldırmaktır. Mevcut ihtilafın askeri şartları altında İsrail için ileri ve gelişmiş bir demokrasi olarak kalmak, ancak vatandaşlarının, yaşadıkları hayatın aşağı yukarı Londra, Paris veya New York'ta arzu ettiklerine benzer hayatlar olduğu illüzyonunu sürdürmeleriyle mümkündür. Bu illüzyonun ortadan kalkmasının bazı sonuçları olacaktır ki bunların hiçbiri İsrail için iyi değildir. Barış ihtimalinden ümidi kesen az sayıdaki İsraili Yahudi göç etmeye karar verebilir. Daha muhtemel olan ise Filistin meselesinin nasıl üstesinden gelineceğine dair anlaşmazlıkların derinleşmesi, İsrail toplumu içinde ayrılık tohumları ekilmesi ve Siyonizm'in adaletine dayalı temel İsraili söylemin altının oyulmasıdır. İsrail'de yaşamının gerektirdiği tehlikeleri göze almak ve fedakarlık yapmanın arkasındaki temel itici güç de işte bu söyleme olan bağlılıktır. Çoğu İsraili Yahudi için hayatın bir

gerçeği olan uzun süreli mecburi askeri hizmet de

bu fedakarlıklar arasındadır. İçerideki bu çatlaklar İsrail'e diz çöktürmeyecek olsa da İsrail'in gücündeki herhangi bir aşınma -halkın iradesinin gücü de dahil- Hamas için bir kazanç olacaktır.

İsrail uzun süredir, amansız düşmanlarından daha kararlı olarak gördüğü İslamcı direniş örgütlerinin nüfuzunun yayılmasını önleme arzusu içindeydi. 1987'den 1993'e kadar devam eden ilk İntifada'nın, laik Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKÖ) zayıflamasına, Hamas ve İslami Cihad gibi tehlikeli ve militan örgütlerin yükselişine yol açtığını düşünün. Bu İslamcı örgütlerin tehditleri, İzak Rabin ve Şimon Peres gibi İsraili liderleri FKÖ lideri Yaser Arafat'ın kötüye giden talihini düzeltmek ve Oslo barış sürecine başlamak için harekete geçirdi. Barış sürecinin başarılı olması Hamas için yolun sonu olacaktır.

Aslında 2001-2004 arasında İsrail'deki büyük şehirlerin merkezinde gerçekleştirilen intihar saldırıları dalgasıyla yaklaşık bin İsraillinin ölmesine ve çoğu İsrail vatandaşının güvenlerini sarsarak sonunda onları Gazze'den yerleşim yerleri ve vatandaşların tek tarafı olarak çekilmesini desteklemeye ikna eden, ikinci İntifada'daki şiddet oldu. İsrailliler bu adımın Filistinlilerin öfkesini dindireceğini ümit ediyorlardı. Öyle olmadı.

İsrail'in Gazze Şeridi'nden çekilmesinden bu yana İsrail'in güneyindeki şehirlere sürekli ve düşük seviyede roket atılması, İsrail'in geri kalan kısmında Hamas'a stratejik fayda getirmeye yetecek kadar sıkıntıya yol açmadı. Diğer bir ifadeyle, Hamas'ın sınır şehirlerindeki saldırıları, İsraillilerin çoğunu Gazze'de Filistinlilerin siyasi ve insani durumlarına olan neredeyse tamama yakın bir duyarsızlık

içinde günlük işlerine devam etmekten alıkoymadı.

Diğer taraftan, bu yeni şiddet dalgası muazzam bir sıkıntıya yol açtı. Gazze'den atılan roketler sebebiyle Tel Aviv, Kudüs, Hayfa, Beer Şeva'da -İsrail'deki büyük şehirlerin tamamı- uyarı sirenleri çaldı. Bu roketler şimdiye kadar kimseyi öldürmedi ama hemen hemen herkesi günde birkaç kez sığınaklara koşturmak zorunda bıraktı ve "orada" olanın "burada" hayatı etkilemediği görüşünü tamamen ortadan kaldırdı.

Bu, Hamas'ın zafer ilan etmesi için yeterlidir. Ama bu grup, ek stratejik faydalar da elde ediyor. Birincisi, İsrail ve Gazze'deki orantısız kayıp sayısı, bu kez ilk ateşi Hamas açmış olsa da İsrail'in en azından çoğu Batılı göz için saldırgan olarak görülmesine yol açtı. İkincisi, Demir Kubbe, yabancı gazeteciler için İsrail'deki hikayeyi sıkıcı bir hale getirdi. "Roketler atıldı, roketler durduruldu, hayat devam ediyor" heyecan verici bir hikaye değil. İsrail'in misillemeleri ve geride bırakılan parçalanmış cesetler gazetelere daha fazla tiraj getirir. Bu yüzden dünya Gazze'ye odaklandı. İsrail'in dostları bunun adaletsiz bir durum olduğundan yakınabilir. Buna göre Hamas İsrail vatandaşlarını tehlikeye sokarken İsrail, vatandaşlarını başarılı bir şekilde savunduğu için cezalandırılıyor. Ama mesele böyle değil. Savaş, kurallara uygunluk içinde yapılan değil, stratejik hedeflerin kazanılması için yapılan bir uygulamadır.

Ve Hamas bu konuda zaten kazandı. O, Filistinlilerle siyasi bir anlaşmazlık durumunun İsrail için herhangi bir maliyetinin olmayacağı görüşünü ortadan kaldırdı. Hamas, İsraililere Filistinlilerin onları öldüremeseler bile onlara ağır psikolojik bedeller ödeatabileceklerini gösterdi. O ayrıca Filistin davasının seviyesini yükseltti ve

Filistinlilerin güçlü saldırgana karşı çıkan zayıf kurbanlar oldukları algısını pekiştirdi. İşte bu hissiyatın belki de siyasetçiler ve elbette hedefleri İsrail'i siyasi olarak tecrit etmek ve iktisadi boykotlarla ona zarar vermek olan sosyal hareketler tarafından İsrail'e baskılara dönüştürüleceği kesindir.

Halen İsrail'in 1973'teki kaybında olduğu gibi bu mağlubiyetin bir umut ışığı olarak geleceğinin hayalini kuranlar var. Sedat'ın Sina'da İsraililere yaptığı saldırılar, İsraililerin 1967 savaşından bu yana üzerinde çalıştıkları yenilmezlik hissini ortadan kaldırırsa da o savaş en azından Camp David anlaşması ve soğuk da olsa kalıcı bir barışla sonuçlandı. Bu barış, 1970'lerin sonlarından itibaren İsrail'in bölgesel güvenliğini sağlama aldı. Belki de bu ihtilafta Hamas'ın stratejik zaferi de İsrail için benzer sonuçlar doğuracaktır. Ama böyle bir sonuç hiç muhtemel görünmüyor. Sedat'ın Süveyş Kanalı'nın yeniden açılması ve Sina Yarımadası'nın Mısır'a iadesi gibi somut hedefleri vardı. Bu hedefler, İsrail'in kendi ihtiyaçlarıyla da uyumluydu. Diğer taraftan Hamas ise İsrail'in ortadan kaldırılması çağrılarını yapıyor ki bu hedef de müzakerelere pek mahal bırakmıyor.

Sonunda bu raund Filistinlilerin olacak. Aynen 2008'deki büyük savaş raundunda olduğu gibi. Taktik başarılar üzerine odaklanmak, İsrail'i defalarca stratejik mağlubiyetlerle karşı karşıya kalma tehlikelerine karşı kör etmemeli. Hamas'ın davranışını değiştirmek için İsrail'in yapabileceği pek bir şey yok. İsrail'in yapması gereken, Hamas'ın stratejik başarılarından İsrail'in ilk yıllarındaki liderlerinin çok iyi bildiği şeyleri günümüzdeki İsraililere hatırlatmasını önlemektir. İsrail Genelkurmay Başkanı ve daha sonra da Savunma Bakanı olan Moşe Dayan'ın dediği gibi: "Onların [Araplar] bizi yok etme ümitlerinin kaybolması için bizim gece gündüz silahlı ve hazır

olmamız zaruridir.” İsrail için mesele, işte bu hazır olma durumunu sürdürürken aynı zamanda güvenliğini sağlamak için insani ve münasip tercihlerde bulunmak, İsrail’in Batılı ülkelerin stratejik ve ticari ortağı olarak cazibesini sağlamlaştırmak ve içerideki sosyal birlikteliğini uzun süre muhafaza etmektir. Bu üç şeyi gerçekleştirmek imkansız görünüyor ama İsrail’in milli mevcudiyetinin ilk 19 senesi bunun aksini gösteriyor.

Kaynak: Foreign Affairs

Dünya Bülteni için çeviren: Mehmet Şeyhoğlu

Kuruluşunun 26.yılında, Hamas için sırada ne var?

Khaled Hroub

Hareket, bu güne dek, siyasetin gri alanlarında faaliyetlerini sürdürdü.

Eğer geride kalan yıl Hamas için gerçekten de gümüş yılsa, hareket bu yılı, yani 26.yılıni, pek de iyi durumda karşılamayacak gibi görünüyor. Bir yıl önce Müslüman Kardeşler'in Mısır'da yönetime gelmesi Hamas için de rahatlatıcı bir etki yaratmıştı. Gazze şeridinde uzun yıllar süren abluka ve Mübarek hükümetiyle gergin ilişkiler geride kalmış, hareketin Arap Baharı sürecinde oynadığı "insanların özgür iradesi" kumarı ise tutmuş görünüyordu. Bir süreye kadar. Bu kumarın en riskli yanı ise Suriye cumhurbaşkanı Beşşar Esad'la olan bağların kopması ve Şam'ı terketmekti. Bu aynı zamanda, Hamas'ın tarihsel müttefiki Tahran'ı kızdırabileceği gibi, hareketin Hizbullah'a yabancılaşmasına da neden olabilirdi.

Bu sırada, AK Parti lideri başbakan Erdoğan yönetimindeki Türkiye, Hamas'ın destekçileri listesindeki boşluğu doldurmak için adım attı. Tüm bunlar yaşanmaktayken ve Hamas için olumlu bir yıl oluyorken, İsrail süreçten kaygılanmaktaydı. Mübarek'in gidişiyile İsrail, yalnızca Kahire'deki stratejik "hazinesini" kaybetmemiş, aynı zamanda ortaya çıkan yeni durum Kahire, İstanbul, Doha ve Gazze'deki Hamas ile ilişkileri de şekillendiriyor gibi görünmekteydi.

Ramallah'da ise, Hamas'ın içsel rakibi Mahmud Abbas liderliğindeki El-Fetih ve Filistin Yönetimi İslami hareketlerin net/keskin kazanımları karşısında şaşkınlardı. Mısır'ın ötesinde, Müslüman Kardeşler' Tunus ve Libya'daki yükselişi Hamas içerisindeki bazı figürleri İslam'ın yaklaşan zaferi ve Filistin'in özgürlüğü hakkında tuhaf açıklamalar yapma konusunda heveslendiriyorken, İslami hareketlerin bölgedeki genel başarılı gidişatını da onaylıyordu. Ancak, Hamas'ın Arap Baharı balayı beklenenden kısa sürdü.

Müslüman Kardeşler'den Hamas'a

Yaşanan bu heyecan verici değişimlerin hiçbiri Gazze'de 26 yıl önce, 9 Aralık'ta kurulan, Şeyh Ahmed Yasin'in liderliğinde daha sona Kardeşlik'ten "İslami Direniş Hareketi / Hamas"a evrilen Gazze'deki Müslüman Kardeşler'in yedi liderinin aklında yoktu. Geniş çaplı Filistin ayaklanması "İntifada"nın patlak vermesinin hemen ardından Kardeşler, kendilerinin İsrail işgaline karşı benimsedikleri çok da agresif olmayan mücadele yöntemini terk edip, daha dirençli bir yapı arayışı için zamanın geldiğini hissetmişlerdi.

Daha sonraki yıllarda, Hamas için belirleyici kavram "direniş" olacaktı. Hamas, öncelikle o güne kadar, özellikle 1960'ların başından itibaren El-fetih tarafından yürütülen İsrail işgaline karşı direnişin başarısız olduğuna inanıyor ve kendisinin Filistin direnişinin yeni öncüsü olduğunu iddia ediyordu.

Yine de, Filistin Kurtuluş Örgütü 1993'te Oslo Anlaşması'nı imzalayarak "terörü" kınadı ve Filistin'in ulusal amaçlarına ulaşmada barış stratejisine bağlı kalacağını taahhüt etti. Hamas direnişi ise katı tavrını değiştirmede. Ancak yıllar geçtikçe, Hamas direnişi ve diğer stratejiler iç içe geçti, karıştı.

Direnış stratejisi Filistinliler için etkili olduğu gibi, ellerine kullana-

bilecekleri kartlar da verdi. Ancak Hamas'ın 1994'te başlattığı intihar saldırıları, İsrail'in argümanları arasındaki güvenlik paradigmasını pekiştirerek pahalıya mal oldu. Bununla birlikte, Hamas'ın askeri yetenekleri etkileyiciydi. İsraili bir askerin kaçırılıp, İsrail'in güçlü istihbarat yapılanmasına rağmen yıllarca tutulması ve nihayetinde yüzlerce Filistinli mahkûm karşılığında takas edilmesi, Hamas'ın Filistin halkının takdirini kazanmasını sağladı. Büyük resimde ise, özellikle 2008 ve 2009'da İsrail'in Gazze'ye karşı savaşında, Hamas'ın performansı birçok destekçisini hayal kırıklığına uğrattı.

Dindar milliyetçiler?

Geride kalan yıllarda Hamas, şu iki temel öğretiyi birleştiren bir organizasyona dönüştü: dindar/muhafazakâr ve milliyetçi/bağımsızlıkçı. Bu anlayışın birincisi kısmı, Müslüman Kardeşler geleneği ve evrensel "ümme" anlayışını vaaz eden katı öğretisinin devamını sağlamayı, ikincisi ise, Filistin milliyetçiliği odaklı, İsrail işgaline karşı direnişi sürdürmeyi düstur ediniyordu.

Bu iki anlayış, duruma bağlı olarak bazen uyum, bazense gerilim içerisinde işlemekte. Örneğin, Hamas'ın sosyal gündemindeki, idareye dair bazı belirli dinsel kodları Gazze'de yürürlüğe koyma girişimi dindar/muhafazakâr yaklaşımın bir parçasını teşkil etmekte. Hamas'ın ideolojisi bu iki stratejiyi bir araya getirmeye çalışıyor. Zira din temelli bir toplum inşa etmenin, İsrail'in onları kontrol etme girişimlerine karşı toplumsal birlikteliği pekiştireceğine inanıyorlar.

Oslo'dan geriye kalan

Hamas'ın Oslo Müzakereleri'ndeki pozisyonu şiddetle reddediş, inkâr ve "fiilen" kabullenişin bileşimi oldu. Hamas'ın itirazı, şaşırtıcı bir şekilde, Filistin'i Ürdün Nehri'nden Akdeniz'e ulaştırmak ya da

Filistin'in İslami kutsal toprakları üzerinde algılanan dini konulardaki kısıtlamalar gibi, anlaşmanın içeriği ile deklare edilen hukuki ilkeler arasındaki çelişkilerden kaynaklanıyordu.

Hamas'ın kafa karışıklığı, "Oslo'ya karşı nasıl bir tavır geliştirmeliyim ki, net tavrım orada anlaşılabilirsin", sorusundan kaynaklanıyordu. Hamas'ın "fiili" kabullenışı yalnızca Oslo'nun sonuçlarıyla başa çıkabilme konusunda etkili olmadı; aynı zamanda, Oslo'da dikte edilen tamamlayıcı kurumsallaşma sürecinde, siyasal şartlardaki önemli strateji değişikliğinde nasıl konumlandığı konusunda da etkili oldu.

Hamas'ın 2006 Filistin seçimlerine girmesi, hareketin iç içe geçmiş, kafası karışık yaklaşımlarının doruk noktasına ulaşmasını ve Oslo süreciyle ortaya çıkan ilişkileri temsil ediyordu. 2007'de Gazze Şeridi'ni ele geçirip hâkimiyeti altına almasının ardından, Hamas liderleri ve hükümetteki bakanları Filistin Ulusal Yönetimi tarafından düzenlenmiş, ancak büyük ölçüde İsrail'in denetimi altındaki pasaportlarla yurtdışı turları yapmaya başladılar.

İronik olan şu ki; Oslo, Hamas için hem en büyük düşman hem de en büyük müttefik olarak görülebilirdi. Oslo'nun ardından geçen son 20 yılda Hamas, anlaşmalar sonucu ortaya çıkan siyasal gerçekliklere bağlı olarak büyüdüğü gibi olgunlaştı da. Bu gerçekliklerin başında Filistin Ulusal Yönetimi'nin kuruluşu geliyordu. Oslo'yu reddetmek Hamas'a direniş ve aslında bir bakıma "varoluş sebebi"; Oslo gerçeklikleriyle uğraşmak ise, güç ve Gazze Şeridi'nde hükümeti kazandırdı. Hamas, Oslo'yu reddediş, Oslo'nun kafa karışıklığı ve kabulü üçgeninin oluşturduğu gri alanda işlevini sürdürüyordu.

Geleceğe dair kaygılar

Aslında, Hamas'ın yaratmayı başardığı politikasındaki bu gri alanlar, onların başarısının da önemli bir nedeni. Hareket, diğer Filistinli hatta Britanya mandasındaki Yahudi grupların aksine, tüm anlaşmazlıklara rağmen bölünmeden ve kopuşlar yaşamadan bir arada kaldı. Etkisiz hale getirilmiş güç merkezlerine karşın, Filistin içinde ve dışında yönetimini bir arada tutmaya devam ettiler.

Gazze Şeridi'nde yıllar süren ablukanın ardından kontrolün 2007'de kanlı bir şekilde geri alınmasını, karmaşık ve güçlü bir güvenlik stratejisi takip etti: "tünel" ekonomisinin yürütülmesi ve ittifakların genişletilmesi. Bununla birlikte, elde edilen başarı her ne olursa olsun, Hamas'ın en büyük kaygısını gidermeye yetmeyecektir; ki o da, Filistin sokaklarındaki popülerite kaygısıdır.

Hamas iktidarı elinde tuttuğu yıllar içerisinde bitkin düştü. Ve kendisine olan desteği büyük ölçüde yitirdi. Bir direniş hareketi olarak imajı, İsrail sınırlarında sükûneti sürdürmek için yaptığı örtük ve söze dayalı anlaşmalar sonucu lekелendi. Hamas'ın bölgesel ilişkileri, Arap Baharı'nın durmaksızın değişikliğe gebe atmosferinde istikrarsız seyrediyor. Örneğin, Mısır'ın başka bir rejime kaybı onlar için Mübarek döneminden daha sarsıcı oldu. 26.yılında, Hamas için ne kadar kutlanacak gelişme varsa, bir o kadar kaygılanacak durum söz konusu.

Kaynak: El-Cezire

Çeviren: Sedcan Altundal

Hamas'ın 'değersiz' yalnızlığı

Saliha Ziya

Ortadoğu liderlerinin iç ve dış politik emellerinin vazgeçilmez siyaset aracı olarak kodlanmış Filistin sorunu, bu sıralarda çatışmalarını Suriye arenasında yürüten aktörler için pek revaçta değil. Siyasi ajandalarda yer alsın ya da almasın bu durum, Arafat'ın Körfez Savaşı'nda Irak'ı desteklemesi sonucunda büyük bir yalnızlığa itilen Filistinlilerin bu kez Suriye Krizi sonrasında Hamas'ın yaptığı seçimle büyük bir yalnızlığın içine sürüklendiği gerçeğini değiştirmiyor. Suriye'de aldığı kritik kararlar Şam ve Tahran'dan yüz çeviren Hamas, Mısır'da Müslüman Kardeşler iktidarının devrilmesi ile birlikte en güvendiği müttefikini kaybetmiş durumda. Mevcut konjonktürün açmazları yüzünden yalnızlığı derinleşen Hamas, Ortadoğu'nun çatışma ikliminde müttefik arayışı içinde.

Suriye Krizi Sonrası Zor Karar

1999'da Mısır-Suudi Arabistan-Batı eksenindeki II. Abdullah'ın Ürdün Kralı olmasının ardından ülkeden Halid Meşal'e yönelik suikast girişimi ile çıkarılan Hamas, 1990'ların başından beri desteğini kazandığı İran'ın girişimleri sonucu karargahını Şam'a taşımıştı. Hamas, meşruiyetini İsrail karşıtlığına dayandıran Beşar Esad yönetimi boyunca Suriye'de finansal ve askeri destek eşliğinde çok iyi ağırlandı. Mart 2011'de rejim karşıtı gösteriler başladığında uzun

süre tarafsız kalan örgüt, Esad'ın kanlı saldırıları artıp Suriye'de Şii-Sünni çatışması görünömlü bir iç savaş palazlandığında kendisini zor bir yol ayırımında buldu. Hamas, Suriyeli muhalifler lehinde gelen ilk açıklamalarına, Suriye'deki savaşa dahil olan Hizbullah'a yönelik kınamaları da eklenince İran'ı karşısında bulacağını biliyordu. Böylece Hamas, sadece siyasi sığınma hakkını değil, Hizbullah'ın stratejik desteğini ve İran'ın askeri yardımları dışında Gazze hükümetine yaptığı aylık 20 milyon dolardan fazla mali yardımını da geride bırakarak Ocak 2012'de Şam'dan ayrıldı.

Üç önemli müttefikini birden kaybeden Hamas'ın stratejik bir hata yaptığı örgüt içinde de çok tartışıldı, bu tartışmalar mevcut ayrılıkları derinleştirdi. 25 yıllık kısa tarihinde verdiği var oluş mücadelesinde, stratejik hesaplar yapmadan yalnız kalmayı göze almayacak kadar deneyim kazanan Hamas, Arap halk hareketleri sonucu oluşan alternatif ekseninde saf tutmaya başladı. Körfez ülkelerinin Suudi Arabistan liderliğindeki statükosunu kırıp bölgenin güç merkezi haline gelmeyi amaç edinmiş Katar ve Ortadoğu'nun liderliğini hedefleyen Türkiye'den oluşan bu eksene kısa süre sonra Müslüman Kardeşlerin seçim kazandığı Mısır da eklendi.

Mısır'da Hayal Kırıklığı

Gazze'nin İsrail dışındaki tek sınır komşusu olan ve Arap ülkeleri arasında vazgeçilmez konuma sahip Mısır, Mursi sonrasında Müslüman Kardeşlerin Filistin uzantısı olan Hamas için ideolojik ve psikolojik açıdan en büyük destek haline geldi. Mursi'nin zaferi Gazze'de coşkuyla kutlandı. Mübarek'in devrilmesinin ardından Mayıs 2011'de geçiş hükümetinin Refah sınır kapısını daimi olarak açması Hamas yönetimini rahatlatmıştı. Ancak Mursi yönetiminden

beklentiler çok daha yüksek oldu. Buna karşın, yasal zeminde siyasete alışmaya çalışan Müslüman Kardeşlerin sistemde var olmak için vermesi gereken ödünlerin başında İsrail'le barış anlaşmasına sadık kalmak geliyordu. Mursi bu açıdan ilk sınavını Kasım 2012'de Hamas-İsrail çatışmaları sırasında Hamas'a aktif destek vermeyerek ve iki taraf arasında arabuluculuk yaparak verdi. İktidara gelmesinin ardından Hamas'a uygulanan ekonomik ve siyasi ambargo, Camp David'in güvencesi olan Mısır ordusu içinde zaten karşılık buluyordu. Bununla birlikte ordu içinde 2007'den itibaren Sina'daki her çatışmada Hamas militanlarının parmağı olduğuna yönelik inanç, zamanla Mısır halkına da sirayet etmeye başladı. Çatışmalar arttıkça Hamas Mısırlılar nezdinde ülkenin iç işlerine karışmaya yeltenen terörist örgüt olarak algılandı. Askeri darbeden günler önce, 17 Haziran'da Haniye ve Mursi'nin görüştüğü otel önünde yapılan protesto gösterileri ve Mısır'a gelen Hamas heyetlerinin havaalanında protestolara maruz kalmaları Mısırlıların en azından bir kısmında Filistinlilere yönelik oluşan olumsuz tutumun yansımaları oldu. Sina'da Mısırlı asker ve polislerin öldürülmesinden ısrarla sorumlu tutulan Hamas'ın her defasında bu suçlamaları reddetmesi ise, 2012'nin Ramazan ayında 16 Mısırlı askerin ölümü sonrasında, Mısır kamuoyunun gözünden tamamen düşürülmesine engel olmadı.

Diğer yandan Mursi'nin Sina'daki olayların çözümüne yönelik attığı adımlar da, Mısır ordusunun Hamas'ı hedef tahtasına oturtmasını önleyemedi. Gazzelilerin petrol, yiyecek ve inşaat malzemesi gibi temel ihtiyaçlarını karşıladığı tünellerin %80'i Mursi iktidarı döneminde Mısır ordusu tarafından yok edildi. Yine de Mursi iktidarı Hamas'ı rahatlattı. Kahire'de siyasi büro açılmasına izin verilmese

de Hamas'ın sürgündeki lider kadrolarının bir kısmı Mısır'a yerleşti. Mısır bu dönemde Hamas'ın El Fetih'le olan rekabetinde elini güçlendiren müttefik oldu. İki taraf arasındaki arabuluculuk girişimleri sonuç vermese de Hamas, Mursi yönetimi ile birlikte hem bölgede önemli bir siyasi destek kazanmış oldu hem de Gazze içindeki taban desteğini güçlendirdi.

Temmuz 2013'te Müslüman Kardeşlere yönelik gerçekleştirilen askeri darbe, Hamas'ın dayandığı eksende zincirin en güçlü halkasını kopardı. Yeni Mısır yönetimi Refah sınır kapısını kapatarak Gazze'yi izole etti, Hamas'ı da büyük bir yalnızlığa itti. Bu arada eksendeki diğer halka olan Katar da değişim geçiriyordu. Ekim 2012'de Gazze ziyareti sırasında 400 milyon dolarlık yatırım sözü veren Katar Emiri El Tani, tahtını Suud'la iyi ilişkileri önemseyen oğlu Tamim'e bıraktı. Şimdi merak konusu olan Katar'daki bu yumuşak geçişin, Hamas kanadında sert hissedilip hissedilmeyeceği. Nitekim Arap halk ayaklanmalarından ve Müslüman Kardeşlerden en çok rahatsız olan Suud yönetimi ile iyi ilişkiler yürütmek isteyen Tamim'in, Müslüman Kardeşlerin önemli isimlerinden Karadavi ile birlikte Şam'daki ofisini Katar'a taşıyan Hamas lideri Meşal'i de sınır dışı etmeyi planladığı iddia ediliyor. Bunun söz konusu olmadığını iddia edenler de var. Hamas'ın Katar'ın yeni stratejileri içindeki değeri henüz karara bağlanmasa da, eğer ülkede iddia edildiği gibi keskin bir değişim gerçekleşirse, bu durum Hamas'ın yalnızlığını derinleştireceğe benziyor.

Hamas kanadından Türkiye'ye ilişkin gelen açıklamalar her zaman güven içerikli olsa da, Filistin sorununun çözümünü içeren formlerde Arap milliyetçiliği bileşenin önemi sanıldığından büyük. El Fetih ve Hamas'ın ulusal birlik hükümeti için uzlaşma görüşmelerin-

de Türkiye'nin arabuluculuğu açıkça reddedilmiş, arabulucu olarak sadece Mısır tayin edilmişti. Bu açıdan Mısır'ın yeri kolay dolacak gibi görünmüyor. Suriye'deki krize odaklanmış ve Mısır'daki yeni yönetimle ilişkilerini tamamen koparmış bir Türkiye'nin Hamas'a en büyük desteği, Kerry'nin öncülüğünde kısa süre önce başlatılan Filistin-İsrail görüşmelerine Hamas'ın da dahil edilmesi olabilirdi. Ancak Türkiye'nin 'değerli yalnızlığı' bu konudaki etkinliğini sınırlandırıyor.

İran'a Dönüş

Hamas'ın yalnızlığı Türkiye'ninki gibi bilinçli bir tercih değil. Galiba bu yüzden 'değerli' de değil. Arap dünyasının 'sorunlu halkı' Filistinlilerin en iyi bildikleri şey olan var olma mücadelesi, Hamas tarafından da iyi uygulanıyor. Hamas, 'ilkeli siyaset' izleme lüksü olmayışından olsa gerek, bugünlerde bir kez daha İran'a yaklaşma gereğini hissediyor. Tahran'la attığı köprüleri Beyrut'ta Hizbullah ve İranlı yetkililerle yaptığı görüşmelerle onarmaya çalışıyor. Bu adımlarda kendi var oluş kaygısının yanı sıra Lübnan'da yaşayan 500 bin Filistinli mültecinin de etkisi var. Hamas, Şii-Sünni çatışması görünümüyle Lübnan'a yayılan çatışmalarda ülkedeki Filistinlileri korumak için Hizbullah'la anlaşmak zorunda.

Suriye Krizi ile birlikte yaşanan kopuş sonrasında iki tarafın güven inşası kolay olmayacak. Ancak Hamas, her türlü görüş ayrılığına karşın İsrail'e karşı ortak temelde bulunduğu İran ekseninin kendisi için daha güvenilir olduğuna kanaat getirmiş durumda. Nitekim yalnızlaşmanın Hamas için maliyeti büyük. Mısır'a uzanan tünellerin bombalanmasının ardından Gazze ekonomisi 230 milyon dolar kaybetti. Zaten yüksek seviyede olan işsizlik ve enflasyon iyice arttı. Tamamiyle açık hapishaneye dönmüş bir Gazze'nin daha da marji-

nalleşmesi ise kaçınılmaz bir hal almaya başladı.

Hamas'ın yalnızlaşarak destek kaybetmesi en çok El Fetih'in işine yarıyor. Mursi'nin devrilmesinin ardından Filistin otoritesi lideri Abbas, Mısır'ın darbeci yönetimini tebrik etmeye gittiğinde Hamas konusundaki endişelerini dile getirmeyi de ihmal etmemiştir. Refah sınır kapısının 2005'te İsrail-Filistin-Mısır arasındaki anlaşma şartlarına göre yeniden düzenlenmesi isteğini de ileten Abbas, Hamas'ın elini zayıflatması nedeniyle sınırlı ve kontrollü geçiştirten yana. Hamas-Fetih dengesinde ibrenin kendisine dönmesinin mutluluğunu ise gündemdeki barış görüşmelerine yönelik yapılan çalışmalarda tüm Filistin halkını temsil ederek yaşıyor.

Diğer yandan Hamas'ın yalnızlaşması, kendi içindeki farklılaşmaları da derinleştiriyor. İlimli kanat olarak bilinen sürgündeki liderler kadrosunun başındaki Meşal, Arap halk hareketleri sonrasında Müslüman Kardeşlerin yükselişinin rüzgarını arkasına almıştı. Silahlı mücadele yerine siyaseti savunan Meşal, Suriye Krizinin ardından İran'la bağları koparması sonrasında alternatif eksene girerek yaptığı 'stratejik hatası'ndan dolayı puan kaybetmiş durumda. Sürgündekileri Gazze'de yaşananlara uzak olmakla suçlayan Haniye liderliğindeki Gazze kadrosu ise bir yandan Gazze'deki ekonomik sorunların doğuracağı meşruiyet krizi ile uğraşırken, diğer yandan Hamas'ı sisteme entegre olmakla suçlayan savaş yanlısı gruplarla mücadele etmeye çalışacak.

Gerek uluslararası aktörlerin kendisine karşı tutumu, gerekse Suriye üzerinden Ortadoğu'ya yayılan vekalet savaşları akılda tutulduğunda Hamas'ın önceliği, askeri ve finansal desteğin yanı sıra kendisine stratejik konum kazandıracak bir müttefik bulmak olacak.

Mevcut konjonktür Hamas'a 'değersiz yalnızlığı'nı İran'a yakınlaşarak dindirmeye çalışmaktan fazla seçenek bırakmıyor. Arap dünyası tarafından her defasında terk edilen Filistinlileri, evlerine dönmek için her fırsatı değerlendirmekten başka çareleri olmadığından ilkeli siyaset izleyemedikleri için suçlamak hiç de adil değil. Güç mücadelelerinin mezhep savaşı görünümüyle sürdürülmeye başlatıldığı kaygan zeminde Hamas'ın risk ve fırsatları çok sorgulanacak. Hamas'ın en büyük sınavı ise İran'ın vekalet savaşında bir oyuncu olmakla Filistin'in özgürlük mücadelesini yürüten meşru bir aktör olmak arasındaki dengeyi yakalamak olacak.

Çeyrek asırlık Hamas'ı anlamak

Remzi Barud

“Yüksek tiyatroydu: Diz üstü çöküp dudaklarını yere dokundurdu ve vekili aracılığıyla hükmettiği toprağı öptü.” İngiliz Telegraph gazetesinden Robert Tait, Halid Meşşal'ın 7 Aralık'ta Gazze'ye indiği ânı bu kelimelerle anlatıyordu. Gazze hakkında Tait'in ve diğerlerinin haberleri, İslami hareketin tarihinde bir dönüm noktasını teşkil eden bu olayı, işgal altındaki Gazze'yle ilgili merkez medya haberciliğiyle tutarlı olarak önyargılı, seçici, gerçek bir anlayış veya empatiden yoksun bir şekilde ele almaktadırlar.

Hamas hakkındaki haberler kat be kat kışkırtıcı, tartışmalıdır; ve Hamas'a yönelik siyasi tutumlara benzerdir. Ancak Hamas İsrail, İsrail medyası ve İsrail destekçileri nazarında İsrail'i yok etmeye yeminli emsalsiz bir terör örgütüdür; “ılımlı” Filistinlilerin aksine – mesela Batı destekli Filistin Otoritesi – İsrail'in “var olma hakkını” tanımayı reddetmektedir. Tait bu konuyu özenle vurgular. Tait ve benzer kişiler güçlü ve tabiatı gereği vahşi bir ordunun karşısındaki nispeten küçük bu hareketin üzerine bindirilmiş inanılmaz bu nitelemeye balıklama atlamakta veya kasıtlı olarak sorgulamamaktadırlar.

Hamas destekçileri ise 25 yaşındaki bu hareketi Filistin direnişinin cihannüması olarak görürler; laik Filistinli hiziplerin aksine tavizi reddeden ikonik bir örgüttür. Çeşitli çarpışmaları, 2004'te bir İsrail füzesiyle katledilen Şeyh Ahmed Yasin gibi Hamas liderlerine düzenlenmiş suikastları anarak görüşlerini temellendirirler. Siyasi ve ahlâki duruşu uğruna bu bedeli canıyla ödemeye hazır olan bir hareket eleştirilebilirse de her türlü şüphenin üstünde tutulmalıdır.

Fakat Solda yer alanlar için yeterli gelmiyor bu. Hareketin İsrail iç istihbaratı Şin Bet tarafından kurulduğu fikri yıllarca sol söylemdeki yerini korumuştur. Filistin ve İsrail hakkındaki pek çok sol idealde olduğu gibi bu konuda ciddi bir tartışma olmaksızın doğrudan kabul görür.

Her bir taraf, Hamas karşıtı ve Hamas yanlısı savlarını savunmak için ellerinden geleni yaparlar.

İsrail yanlısı medya, intihar bombalamaları hattında düşünmeye takılıp kaldı ki bu da seçicidir, bağlamdan yoksundur ve İsrail ordusunun binlerce Filistinliyi öldürdüğünü görmezlikten gelmektedir hatta Hamas bu taktikleri terk ettikten yıllar sonra bile.

Hamas destekçileri çarpışmaları anarlar, Hamas, İslami Cihad ve diğer direniş gruplarının İsrail'e karşı emsalsiz zafer diye algıladıkları 14 Kasım'da başlayıp 8 gün süren Gazze savaşını birlikte kazanmalarına rağmen. Filistin'in özlem ve direnişine sempati duyduğu halde Hamas'ın Suriye'deki dönüşünü, Katar'la şüpheli ya-

kınlığını, kaypak ve şüpheli diye gördükleri siyaset tarzını kabul etmekte zorlananlar da var.

Tüm bu Hamas algıları arasında ortak bir payda var. Hepsi de gerçekleri, açık ve ince söylemleri mercek altına almış bir analizden yoksun tekdüze bir mantıkla değerlendirmekte ve çetrefilli bir olguyu büyük siyasi bağlamlara yerleştirmektedirler. Böylesi top-tancı bir bakış sırf Hamas'a karşı değil Filistinli olan her şeye karşı sergileniyor. Medya çarpıtmalarının ve politik önyargıların doğal bir sonucudur. İsrail'in düşman diye algıladığı herkes derhal insanlık dışı ilan edilmekte, kaba ve saçma bir dille takdim edilmektedir. Sosyal medya bu dengesizliği bir yere kadar telafi etmektedir ancak kutuplaşmaya o da katkı sunmaktadır: Bir Filistinli ya soğukkanlı bir terörist veya müstakbel bir şehittir; kötüdür veya iyidir; Amerikan yanlısıdır yahut İran yanlısıdır.

Basit ve doğal bir analiz, Hamas'ın ne şiddet güdümündeki bir tehlike ne de kusursuz, mükemmel bir geçmiş performansı olan bir örgüt; ne İsrail istihbaratı ürünü ne de Katar'ın siyasi mecrası olduğu şeklindeki tüm sabit fikirlerden ve önceden varılmış hükümlerden uzaklaşmayı gerektirir.

Meşşal'in Gazze ziyareti hakkında haber yazan bazıları onu bekleyen militan veya dini sembolleri vurguladılar. Tait "tezahürat yapan yüzlerce destekçi – bazıları tepeden tırnağa Kalaşnikoflarla ve roket güdümlü elbombalarıyla silahlanmış haldeydi – tarafından karşılandı" diye yazmış ilk paragrafında. Başkaları ise bir gün

Gazze'de "şehit olma" arzusuna ışık tutmuşlar. Bu tür haberleştirme, inançları uğruna nihâi bedeli ödemeye hazır olduğu şeklindeki derin kültürel göndermeleri kahreder. İşin aslı Halid Meşşal 1997'de Ürdün Amman'da İsrail'in düzenlediği bir suikastle az kalsın hayatını kaybedecekti. İşte bu gerçeği haberlerde göremezsiniz.

Hamas kurulduğu günden beri münasip her şekilde büyüdü. İlk demeci, hareketin o vakitler tecrübesizliğini ve bahtsız Filistinlilerle Arap dünyasının geri kalanı arasındaki ilişkilerin doğasını tam olarak resmetmektedir: "Sözü Arap yöneticilere özellikle de Mısır yöneticilerine, Mısır ordusuna ve Mısır halkına yöneltmek vazifemizdir: Mısır'ın yöneticileri! Size ne oldu? Utanç ve teslimiyet antlaşması, Camp David Antlaşması döneminde uykuya mı daldınız?"

Siyasi manzara o zamandan beri defalarca değişti. Hamas'ın evrilişi bazı değişimlere yol açarken – mesela 2006'da seçimler katılması, el Fetih'le ihtilafı ve Gazze'deki durumu ele alış şekli – son iki yıl zarfındaki bazı dönüşümler kendi eseri değildir.

Suriye'de şiddet patlak verdiğiinde Hamas tarafsız bir duruş sergilemeye teşebbüs ettiyse de olmadı. Suriye'deki siyasi hizipleşme, bu seyri imkânsızlaştırdı; 2012 Haziran ayında Şam'daki bir Hamas liderine, Kemal Ranaja'ya suikast düzenlenmesi bu işin doruğuydu.

Mısır'daki siyasi çalkantının henüz durulmadığı bir zamanda Hamas'ın daraltı yaşamasının İran'a daha da yakınlaşmasına yol açabileceğinden korkulduğu için Hamas'ı onun ve diğer Filistin-

li hiziplerin başlıca destekçisi olan İran'dan uzaklaştırmak üzere Katar'ın başını çektiği bir kampanya başlatıldı. Katar Emiri Şeyh Halife Ekim'de Gazze'yi ziyaret ederek Hamas'ı etkilemekte başı çekti. Hamas'tan Başbakan İsmail Haniye ablukanın sona erdiğini ilan etti ve üç hafta sonra durumun öyle olmadığını hatırlatmak üzere İsrail'in büyük saldırısı geldi. Ancak Hamas'ı caydırma çabası geri tepti ve İsrail savaşı kaybetti. Bu süreçte yeni keşifler de yapıldı: Gazze'deki direniş daha önce düşünülmediğinden çok daha zengin kaynaklıydı.

Gazeliler İsrail'in savaş amaçlarını mağlup etmeyi kutladıktan günler sonra direnişe verdiği destekten dolayı İran'a teşekkür eden afişler asıldı Gazze'ye. Hamas (ve İslami Cihadın) oyunu kendi kurallarına göre oynayacakları yönünde açık bir mesajı gönderme yoluydu belki de: Hiçbir kampa ait değildi; bağlılıkları herhangi bir yönetime veya fona değil ilkelerineydi. Ancak ilginçtir, afişlerde imza yoktu.

Meşşal'in Gazze'yi ziyareti ve çok sayıda Filistinli tarafından karşılanmasıyla birlikte Hamas son iki yıla göre daha bir açıklık ve özgüvenle hareketle ediyor gibidir. Meşşal gelir gelmez "direniş olmadan siyasetin bir anlamı yok" dedi. Anlam ve ima dolu bir ifadedir bu.

Hamas 25'indeyken statü ve önem bakımından şeklini değiştirdi ki bu sivrilmeye hem güç hem de zayıflık vardır. Güç bakımından belirli bir düzeyi korumak, siyasi evrimini savunmak için (istikrarı hergün azalan) Mısır'a rağmen diğer taraflara bağımlı olmaktan

başka şıkkı yoktu.

Hamas dâhil Filistin'e dair ne varsa İsrail mahreçli reçete artık yeterli değil. Batılı gazeteciler karmaşık gerçekliğin farkına varmak ve Filistinlileri klişelerle nitelendirip eski dille kataloglamaktan vazgeçmek durumundadırlar. Böylesi meseleleri anlamak için iyiler ve "İsrail'i yok etmeye can atan" ötekiler gibi yorgun bir ayırmadan daha fazlası icap eder. Hamas önce kendi mahalli bağlamında sonrada İsrail dâhil çevresindekilerle ilişkisi bağlamında doğru şekilde anlaşılmalıdır.

Aradan geçen 25 yıl sonra Hamas halen dar hudutlar içerisinde ve İsrail güvenliğini, muhayyel bir İran tehdidini takıntı yapmış son derece gereksiz söylem çerçevesinden değerlendirilmektedir. Batı medyasındaki Filistin ve Ortadoğu hakkındaki haberlerin köşetaşı olan İsrail güvenliğinin aksine Filistin hikâyesinin eşsizliğini, Filistin tarihini, mücadele ve haklarını hesaba katan yeni bir anlayışa vahim bir ihtiyaç var.

Kaynak: PalestineChronicle

Dünya Bülteni için çeviren: M.Alpaslan Balcı

dübam

HAMAS: Geçmişe karşı inkılâbı ve gelecekteki rolü

Remzi Riyad

Öyle görülüyor ki; devrim rüzgârları sadece bölge ülkelerine uzun yıllar hâkim olan diktatör rejimleri değil, aynı zamanda Orta Doğu'da var olan siyasi ittifakların yanı sıra bazı devletlerin ve belirgin siyasi hareketlerin dayandığı ideolojileri de değiştirmek için esti. Belki de, birçok Avrupa ülkesinin, radikal bir görünüme sahip olan ve özellikle İsrail'e karşı uzlaşmasız görünen Hamas'a karşı takındığı yeni diplomatik tavırlar, ilerleyen aşamalarda batılı güçlerin bölgede yalnızlaştırmaya çalıştığı hareketlere karşı uygulayacağı politikalarının önemini artacağına etkileyici bir kanıtı olabilir. Ancak Avrupa'nın bu tavrı, Hamas'ın hem iç politikada Filistin sorunuyla ve el- fetihle olan ilişkilerinde, hem de barış süreci çerçevesinde dış politikada daha ılımlı ve net bir ideoloji benimsemesiyle eş zamanlı olarak ortaya çıktı. Hamas'ın benimsediği bu yeni ideoloji, bir sonraki aşamada Arap ülkelerinin çoğunda siyasal İslam'ın -özellikle Mısır Müslüman Kardeşler hareketinin- yükselişinin doğal sonucu sayılabilir. Bu ise, Hamas'ın bu hareketlerle olan tarihsel bağlarının bir neticesi olarak, dış dünyada siyasi ağırlık kazanmalarında büyük bir payı olduğunu gösterir.

Mısır'da Hüsnü Mübarek rejiminin devrilmesinden üç ay sonra, Hamas, Mayıs 2011'de Kahire'de Filistin için uzlaşmaya imza attı. Hamas'ın güvenini kazanan Müslüman kardeşler, bu uzlaşma için aktif bir rol oynayarak, Mısırda geçmiş hükümetin silahlı direniş dü-

şüncesine karşı olması sebebiyle uzun yıllar gerçekleştiremediğini başarmış oldu. Batının “ ılımlılık eksenini” olarak isimlendirdiği bu yeni müzakere süreci, Filistinlilere haklarını geri vermek için tek yol olarak görülüyor. Aynı zamanda bu adım ve bu çerçevede ortaya çıkacak yeni adımlar, özellikle İsrail’in, yükümlülüklerini üzerinden atması için Filistin’in bölünmesini esas sebep olarak göstermesi yüzünden Hamas liderlerinin Filistin saflarında birleşmesi isteğini yansıtıyor.

İzolasyonun kırılması

Yaşanan bu ilişkiler, yakın geçmişe kadar husumet beslenen dış ülkelerde de büyük değişikliklere yol açtı. Bu bağlamda, Hamas’ın siyasi büro başkanı Halid Meşal’in iki taraf arasında ilişkilerin kesilmesinden yaklaşık 13 yıl sonra Ürdün’e yaptığı ziyaret, Hamas’ın İsrail’e ve müttefiklerine karşı benimsediği ılımlı tavrın en açık örneği olabilir. Bu ziyaret, özellikle Amman’ın Filistinli ve İsraili yetkililerin görüşme sürecinde ev sahipliği yaptığı zamana denk gelmesi, öyle görülüyor ki, Hamas’ın benimsediği bu değişim, ilk olarak hareketin yıllarca uluslar arası toplum tarafından dayatılan izolasyondan kurtulmayı ve bölgenin temel meselesi olan Filistin sorununda gerçek bir rol üstlenmeyi hedefliyor.

Hamas’ın dış çevreye karşı izlediği bu siyaset sadece bu noktada kalmadı. Geçmiş yıllarda İsrail’le olan mücadelesinde maddi manevi destek olan ve siyasi müttefikleri olarak birincil rol oynayan Suriye ve İran ile olan pozisyonu da büyük ölçüde değişti. Bu değişim, Suriye’de Esad rejiminin düşmesi için yapılan protestolara nötr yaklaşmasıyla açık bir şekilde kendini gösterdi. Suriye’de giderek artan güvenlik problemi yüzünden Hamas’ın şu anda Şam’da bulu-

nan bürosunu taşıyacağı da söylentiler arasında. Ayrıca Hamas'ın Sünni Müslüman kardeşlere olan sempatisi, Hamas lideri İsmail Haniye'nin, hareketinin İran'la olan ittifakını koruduğunu belirtmesine rağmen Suriye'de devam eden protestoların İran'ın liderliğindeki eksene karşı Hamas inkılâbı olduğu görüşü hâkim. Aynı zamanda her ne kadar Suriye hükümetine açıkça karşı olsalar da Hamas'ın Ürdün'e karşı edindiği uzlaşmacı tutum ve katarla yakınlaşması, hareketin, İran, Suriye ve Hizbullah'la olan geleneksel ittifakına rağmen değişikliğe gidebileceğini gösteriyor.

Buradan, ileriki dönemlerde bölgedeki siyasi ittifakların büyük bir değişikliğe uğrayacağını öne sürebiliriz. Özellikle, İran- Suriye ekseninde oluşabilecek kırılma, rejime karşı yürütülen şiddetli protestoların sahne olduğu Suriye'de oğul Esad'ın hükümetinin devrilmesine yol açabilir. Bu da, Hamas'ın pozisyonunun bu eksen karşısında değişebileceği ve İran'ın orta doğudaki nüfuzunu baltalamakla beraber tahranın geniş emellerinin de tehdede uğrayabileceği ihtimalini de ortaya koyuyor.

Görüldüğü kadarıyla, İslamcılarının iktidara yükselişi, Hamas'a da, önceleri batıyla ateşkes halinde olan Arap rejimlerinin gölgesinde elde edemediği manevra kabiliyetini kazanması için birçok alternatif sunuyor. Bununla birlikte, Filistin sorununa ve bu çerçevede Filistinlilere meşru haklarını geri verme konusunu sürekli ertelemeye alışmış olan İsrail'e karşı kurulan yeni Arap ittifaklarının takip edeceği politikalar etrafında bir takım sorular ortaya çıkabilir. Özellikle, kurulan bu yeni ittifakların, hâkim siyasi sistemlerin çökmesiyle- belki de uzun yıllar sürecektir- politik, ekonomik istikrarsızlıkla kıvrınması, bu devletlerin önceliği bölgesel istikrarı sağlamaya verecekleri dü-

şünüyor.

Büyük olasılıkla, Hamas'ın Filistin'le ilgili bu ılımlı tavrı siyasal İslamcı hareketlerin baskısı neticesinde ortaya çıkmıştır. Özellikle siyasi istikrarsızlıkla kıvranan mısır bu konuda herhangi bir söyletiye tahammül edecek değildir. İkinci olarak ise, silahlı direniş, Filistin sorunu için oluşan yeni eksenin önceliğı olmayacaktır. Bununla birlikte, direniş "ılımlı" yönde yeni bir boyut kazanabilir. Bu da, yapılacak olan siyasi ekonomik ve diplomatik uygulamalarla hem de İsrail ve müttefiklerinin bölge barışının sağlanması için gerekli olanı yapmaları konusunda ısrarcı bir davranış ortaya koymalarıyla gerçekleşecektir.

Dünya Bülteni için Tuba Yıldız tarafından tercüme edilmiştir.

Hamas'ın Suriye politikası

Mustafa Özcan

Conrad Otelinde basın ve bazı sivil toplum örgütü mensuplarının karşısına çıktığında Hamas Hükümeti Başbakanı İsmail Heniye'ye cevabı zor sorulardan birisini arkadaşımız Kenan Alpay tevcih etti.

Suriye'de günde 30 kişinin öldüğünü ve ölenlerin toplamının sayısının 5-6 bini aştığını ve Hamas'ın sessizliğe bürünmesiyle birlikte istifhamları üzerine çektiğini söyledi ve Hamas'ın Suriye politikasını sordu.

İsmail Heniye önce kendi konumlarını izah etti ve genellikle Arapların veya başka ülkelerin içişlerine karışmadıklarını söyledi ve Suriye'nin de zor zamanda kendilerine kapılarını ve kollarını açtığını ve bu nedenle de içişlerine karışmaktan imtina ettiklerini aktardı.

Gerçekten de Hamas'ın Suriye politikası parçalı bir politika. Bunu en iyi yansıtan karelerden birisi Ahmet Ağırakça'nın sözleri olmalı. Ağırakça Hoca "Yüreğimiz, cebimiz ve kılıçlarımız Filistin davasıdır" dedi. Lakin Hamas örneğinde bazen hepsi bir arada olamıyor. Bazen şizofrenik bir biçimde gönül ile fiziki duruş veya başka bir bağlamda vicdan ile cüzdandan ayrı düşüyorlar. Hazreti Hüseyin'in karşısına çıkan eski taraftarları ' Gönümüz Hüseyin ve kılıçlarımız Yezid'le demişlerdi.

1860 sonrası Fas'ın Tetvan şehrinde yaşanan İspanyol işgalinin

akislerini değerlendiren Abdulmecid Sağır bir demir ustasının nasıl zamanla İspanyol ordusunda paralı askere dönüştüğünün hikayesini anlatır. Önce Osmanlıların gelip kendilerini İspanyollardan kurtaracağını düşünüyor ve düşünüyor. Ardından işleri bozulunca gidiyor İspanyol ordusuna paralı asker olarak yazılıyor. Bir taraftan da hamail veya muskalar yazarak İspanyolları kovmaya çalışıyor. Böyle bir çelişkiler yumağı yaşıyor.

Hamas da Suriye noktasında parçalanmışlık hali yaşıyor. Gönül halktan yana olsa da resmi duruşu vaziyeti idare ediyor. Elbette bu duruş sorgulanıyor. Hamas'ın seçenekleri fazla değil. Şartları ağır. Lakin Suriyelilerin şartları da ağır. Ve Hamas Arap ülkelerinin içişlerine karışmadıklarını söyleyerek bir dereceye kadar kendisini bu vartadan kurtarmaya çalışıyor. Lakin zaten muayyen bir rejim ile ilişkiye girerek taraf bir konum kazanmış olmuyor mu? Bununla birlikte, son sıralarda gerek Halit Meşal gerekse İsmail Heniye yaptıkları konuşmalarıyla biraz daha ses vermeye ve kendi konumlarını izah etmeye çalışıyorlar. En azından Hizbullah gibi Suriye devrimini istisna edip doğrudan taraf olmuyorlar.

Zaman zaman istisnasız Arap Baharına sahip çıktıklarını ifade ediyorlar ve Arap Baharını İslam baharı olarak selamlıyorlar. Bu pozisyonları İran ve Suriye'nin çok da hoşuna gitmiyor. Hatta İsmail Heniye daha da ileri giderek Arap Baharının ilhamını Filistin'den aldığı beyan ediyor. Filistin meselesinin Arap Baharı üzerinde etkisi tartışılmaz. Bununla birlikte bu tesir sınırlıdır. Keza İran ve Sudan gibi devrim-darbe ülkeleri de Arap Baharı üzerine kirvelik iddiasında bulunuyorlar. Lakin bu rehberlik veya öncülük pozisyonu tartışmalı olarak kalmaktadır.

*

Hamas'ın Arap ülkelerinin içişlerine karışmama prensibine gelecek olursak: Filistinli hareketlerin tamamı Arap iç kargaşasından ve kullanılmaktan korunmak için bu yolu seçmişlerdir. Sözgelimi Filistin Halk Kurtuluş Cephesi gibi Filistinli hareketler enerjilerini Filistin'in dışında harcamaktan kaçınmışlar ve Arap iç kargaşasının içine sürüklenmekten veya yuvarlanmaktan imtina etmişlerdir.

Tali kavgaların parçası olmak istememişlerdir. Bu elbette anlaşılabilir bir durum. Ana gayeyi tali hedefler uğruna harcamamak gerekir. Bununla birlikte siyasetin dışında zalim-mazlum ayrımında mazlumun yanında durmak ahlaki bir yükümlülük değil midir? İki arasında boyut farkı var. İçişlerine karışmamak ilkeli bir tutum iken haklı-haksız veya zalim-mazlum ayrımında yerini tayin edememek en azından ahlaki bir zafiyet olarak görülebilir. Bu bağlamda, Suriye meselesi bıçak sırtı bir meseledir ve turnusol kağıdı gibi tarafların ayrışmasına hizmet etmektedir. İçişlerine karışmama politikası ilkesizlik olmasa bile belirsizlik politikasına dönüştüğünde bu durum Türkiye gibi ülkelerin politikasını da etkileyecektir.

Real politik olarak kendilerini şöyle savunacaklardır: Filistin-İsrail zıtlaşmasında taraf olmak bedeli ağır olan bir husustur. İnsanın Batı'yı karşısına almasını gerektirmektedir. Dolayısıyla bedel ödememek için en azından Filistin-İsrail geriliminden veya zıtlaşmasından uzak durmak 'selamet der kenarest/ selamet kenarda durmaktır' yaklaşımına hizmet edebilir.

Halit Meşal ve İsmail Heniye bütün Arap devrimlerini ve halk hareketlerini selamladıklarını söylediler. Bu makul bir yaklaşımdır ve

bunun daha da somutlaştırılması Hamas'ın yararınadır. Karışma veya kenarda durma politikasını sadece Hamas izlemiyor aynı zamanda Irak eksenli Hey'etü'l ulema gibi hareketler de benimsemektedir. En azından Suriye meselesine bulaşmak istemiyorlar. Belki enerjilerini ana meseleye hasretmek istiyorlar. Bu mesele Filistinli örgütlerden önce de Baascıların yuvarlandığı bir çıkmazdı. 'Baas Partisinin etki alanı kutri midir yoksa kavmi midir?' tartışması Baascıların boğuşmasına vesile olmuştur.

Ulusal mıdır yoksa milli midir (Araplar arası) tartışması Baas'ın parçalanmasına ve kanatlara ayrılmasına neden olmuştur. Lakin sizin enerjinizi kendinize ayırdığınız noktada başkaları neden enerjilerini sizin için harcasınlar? Bu noktanın çıkmaz sokağa müncer olmaması için en azından adalet düzeyinde taraf olmak veya tarafını belli etmek gerekmektedir.

dübam

Hamas direniŒi bıraksın merhamet dilensin

Akif Emre

Gazze"ye giden doktorlardan biriyle konuŒuyorum. Bombardımanın en yoğun olduğu dönemde gönüllü olarak Gazze"ye giden doktorun tespitleri hayli çarpıcıydı. Endonezya"dan, Mısır"dan; Japonya"dan, Mağrip"ten doktorlarla beraber iptidai Œartlarda fosfor bombalarıyla yaralanmıŒ, uzuvlarını kaybetmiŒ hastalara yardım etmeye alıŒan doktorun gözlemleri çarpıcı.

Gazze"deki Filistinliler Türkiye"de yaŒayanlardan daha zengin ve mutlular.

Zenginliği maddi imkanla ölçen modern aklın kavramakta zorlanacağı bu durumu açıklayan ilginç bir anısını aktardı. Gece gündüz İsrail ambargosu altında açlık sınırında yaŒayan, bombardıman altında hayatta kalma mücadelesi veren Gazzelilere yardım için yanında bir miktar para götürüyor. KarŒılaŒtığı her anlamda maddi yoksulluk içindeki halka ve direniŒçilere yanındaki paradan vermek istediğinde bireysel olarak kimsenin almak istememesi... "Yoksulluk"la "yoksunluk" duygusunun farkının bilincine varamayan, maddi varlıkla "zenginlik"i birbirine karıŒtıranların Gazzelilerin neden Türkiye"dekilerden daha zengin olduklarını kavramaları mümkün değil. Maddi dünyanın sınırlarını aŒamayanlar için bu Œartlarda Gazze"nin direniŒini anlamlandırmak zor...

Mutluluğun, zenginliğin göreceli oluşunu Gazzelilerin yaŒamak zorunda oldukları Œartlardan daha mükemmel gösteren bir Œey yok herhalde. Yardım için eline sıkıŒtırılan parayı kabul etmeyecek ka-

dar iç zenginliğe sahip olabilmenin ontolojik anlamda bir özgürlük alanı açışının modern zamanlardaki onurlu temsilini sunuyor.

Gazzeliler, aslında bunca yoksulluk altında verdikleri mücadele ile mutluluğun ve zenginliğin ölçüsünü kaybeden dünyaya karşı hayatın anlamını ihtar eden bir duruş sergilediler. Bu duruş neden Gazzelilerin İsrail'e karşı zafer kazandıklarını açıklayan bir durum. Kaldı ki "Gazzelilerin zaferi" salt bir zafer algısından ibaret de değil. Hamas karşısında İsrail'in gerçekten yenilgiye uğradığının altını özellikle çizmek gerekir.

İsrail'in ana hedefi Hamas'ı toplumdaki koparmaktı. Havadan "Besmele" ile başlayan bildirimler atan İsrail açık biçimde Hamas'ı çöktürmeyi hedefliyordu. Sonuçta Gazze halkı oyuna gelmedi; İsrail'i siyasi hedefleri açısından hezimete uğrattı. Elden verilen maddi yardımı reddederek paraların Hamas'a verilmesini isteyen ihtiyaç sahiplerinin Hamas'la kurduğu ilişkiyi kavramadan İsrail'in neden yenildiğini açıklamak mümkün değil.

Gazzen'in dinamizmini aslında İslam dünyasına direnişin imkanlarını ve manevi zenginliğini sarsıcı biçimde bir hatırlatma olarak okumalıdır. Bu hatırlatma sadece Müslümanlara yönelik değil, "orada insanlık yok mu" feryadına kendini muhatap sayan herkes için. Ambargo ve kuşatma altında açlık ve özgürlükleriyle sınanan, merhamet dilenmeye zorlanan Gazzeliler ahlaken kazandıkları savaşta silahla da kazanabileceklerini tüm dünyaya göstermiş oldular.

Farklı inanç ve ideolojiden, değişik etnik yapılarıdaki insanların Gazze'ye dayanışma için gitmeleri mesajın yerine ulaştığını gösterir. "Dünyanın başka köşelerinde de insanlık var."

Ambargo, kuŖatma ve ölüm altında merhamet dilenmeyen Gaz-zeliler karŖısında geri çekilen İsrail”in ve uluslar arası sistemin telkin ettiği yeni formül de Ŗu: “direniŖi bırakın siyaset yapın.” Eğer Hamas bir siyasi parti olarak kalsın direniŖ baŖka bir ad ve örgütlenme altında sürdürölsün anlamına gelmiyorsa bu telkin son derece tehlikeli bir tuzaktır. Hamas”ı değil Hamas”ı seğıtiği için halkı cezalandıran İsrail”in direniŖten vazgeçen bir Hamas”a barıŖ çiğeği göndereceğine inanmamız isteniyor.

Sadece güçten anlayan, insani her türlü duyarlılığı yok sayan bir rejime karŖı direniŖsiz Filistin”e en iyi örnek Mahmut Abbas modeli olabilir.

Gazze, Lübnan”da Hizbullah direniŖinden sonra İsrail”e ikinci ders veren coğrafya oldu. Binlerce asker besleyen Arap ölkelerinin baŖaramadıđını Lübnan”da bir örgüt baŖarmıŖ, 2006”da İsrail”e yenilebileceğini göstermiŖti. Gazze”de aylarca açlık ve yoksulluk içinde tutsak bırakılan bir halk İsrail”e direniŖin neler yapabileceğini gösterdi. İsrail sokak sokak işgal etmeyi planladığı bölgeden Hamas yöneticilerini alıp götürmeyi hedefliyordu. Ama tanklarından çıkamadıkları gibi sokak savaŖını da göze alamadılar.

DireniŖ-siyasi yapılanma dengesini yeni duruma göre adapte eden bir strateji geliŖtirse bile kesin olan direniŖten vazgeçen bir Filistin”in onurunu koruması muhaldir.

Bundan sonra bölge ölkelerinin iç dengeleri muhtemelen eskisi gibi olmayacaktır. BaŖarısız kalan sadece İsrail planı değil onunla suç ortaklığı yapan bölge ölkelerinin planlarıdır da.

dübam

Hamas müzakere ya da savaş

David D. Kirkpatrick

Bir ay kadar bir süre zarfında savaşçılarında, roketlerine ve tünellerine İsrail tarafından yapılan saldırılarla hırpalanan Filistinli militan grup Hamas, dikkatlerini barışta hayatta kalmaya çeviriyor.

Her iki taraf, üç günlük ateşkesi uzatmak için görüşmelere hazırlanırken İsrail müzakere masasına Hamas'ın tüm silahlarını teslim etmesini talep edecek derecede cesaretlenmiş olarak geliyor. İsrail bunu Hamas'ın kalesi Gazze'nin "silahtan arındırılması" olarak adlandırıyor. İsrail, silahtan arındırma olmadıkça Gazze'deki ablukasını gevşetmeyeceğini söylüyor.

Görüşmelere aracılık eden ve bir zamanlar Hamas'ın dostu olan Mısır, şimdi bu militan grubun sakat bırakılması çabalarında İsrail'e katıldı. Mısır, yeni hükümetin Hamas'ı silahsızlandıracağı ümidiyle, Hamas ve rakibi laik grup Fetih arasında yapılan son anlaşma kapsamında Gazze'nin birleşik bir Filistin hükümetinin kontrolü altına girmesinden yana.

Ama Hamas'ın üst düzey siyasi lideri Musa Ebu Merzuk, Kahire'deki bir mülakat sırasında, Hamas'ın bu anlaşmadan kârlı çıkacağını söyledi. Ebu Merzuk, Hamas'ın yeni koalisyon hükümetini memnuniyetle karşıladığını ama askeri kanadını bundan ayrı tutacağını ve onun İsrail'le muhtemel bir yeni savaşa hazırlanmasına müsaade edeceğini söyledi.

Ebu Merzuk, Hamas tugaylarının "tamamen ayrı" olduğunu söy-

ledi.

O, Hamas'ın sivil, siyasi kanadının hükümete girdiğini, grubun siyasi liderlerinin konuşmaya ve askeri kanadın politikalarını belirlemeye devam ettiğini söyledi. Ama o, Hamas savaşçılarının yeni hükümetin kontrolü dışında kalmaya devam edeceğinde ısrar etti. Ebu Merzuk, "Şüphesiz onlar yeni birlik hükümetinin dışındadırlar" dedi.

Hem İsrail hem Mısır, yeni kurulan Filistin "birlik" hükümetinin Hamas ve onun Kassam Tugayları olarak adlandırılan askeri kanadının dışlerini sökmek istese de Ebu Merzuk, "Bunu yapamazlar" dedi. "Aynen İsrail'in Kassam'ı yok etmek istemesinde olduğu gibi. Bunu başaramadılar değil mi? Bu kadar basit."

Analistler Ebu Merzuk'un tanımladığı bu ayrılığın -Hamas'ın siyasi liderlerinin yeni hükümetin arkasında durması ama askeri kanadın da bağımsız kaldığı durum- Gazze'deki sakinleri için ablukadan bir nebze ferahlık elde ederken askeri gücünü de biraz muhafaza edebilmek üzere grubun tek umudu olabileceğini ifade ediyorlar.

İki komşusu olarak hem İsrail hem Mısır, Hamas diğer taraftan gözlerini dikip bakıyorken sınırdaki kısıtlamaları önemli ölçüde gevşetmeye istekli olmadığını açık bir şekilde ortaya koydu. Ama -şiddeti kınayan, İsrail'i tanıyan ve barış sürecine sarılan- yeni uzlaşma hükümeti tarafından Gazze'nin görünüşte kontrol edilmesi daha makbul olabilir.

Ama Hamas, Kassam Tugayları'nı bağımsız ve hayatta tutmayı başarır- sa bu durum İsrail'le yeni çatışmalara işaret eder. Bu aynı zamanda Filistin hükümetinin iç güvenlik kuvvetleriyle de çatışma çıkabileceği anlamına gelir. Zira bunlar Gazze'nin kontrolü için tugayla itişip kakışmak durumunda kalacaktır.

Uluslararası Kriz Grubu için Gazze konusunda araştırmalar yapan ana-

list Nathan Thrall, Hamas içindeki asker-sivil ayrımının “ateşkese götürecek tek yol” olduğunu söyledi. O, “Ama bu durum kesinlikle bir kırılma unsuru da ortaya koyuyor” dedi.

Aslında Ebu Merzuk da Hamas’ın tugaylarının bir sonraki çatışmalar için hazırlanacağına ısrar etti. Ebu Merzuk, “Biz çatışma çıkmasını istemiyoruz ama direnişimizi de her seferinde öncekinden daha iyi hale nasıl getirebileceğimizi de biliyoruz” dedi.

O, Hamas’ın savaşçıları, silahları ve taktiklerinin İsrail’le yapılan her çatışmadan daha da etkin hale gelerek çıktığını söyledi. Hamas’ın savaşçıları bu sene 60’tan fazla İsrail askerini öldürdü, pusu kurmak üzere tünellerle İsrail’e sızdı ve Tel Aviv havaalanını tehlike altına sokmaya yetecek kadar roket atışları yaptı. Bunların hepsi de Hamas’ın, kendisinden çok daha güçlü İsrail kuvvetlerini sıkıntıya sokmak üzere artan kabiliyetini gösteren beklenmedik gelişmelerdi.

Ama Hamas’a yönelik olarak yapılan yeni baskılar da Ebu Merzuk üzerinde açık bir şekilde görülüyordu. Ebu Merzuk Mısır’da ideolojik olarak Hamas’la müttefik olan eski İslamcı hükümet döneminde gazetecileri Kahire’nin dış kesimlerindeki büyük ofisinde ağırlardı.

Ama Mısır’ın İslamcı cumhurbaşkanının devrilmesinden bu yana yeni hükümet, Hamas’a karşı şiddetli bir hasım haline geldi. Ebu Merzuk da artık eskisi kadar özgür değil.

Koyu bir takım elbise ve yakası açık gömlek giyen Ebu Merzuk, peşinde Hamaslı korumalar ve Mısır gizli polisiyle otelin lobisine girdi. Polis, onun gazetecilerle bir sit odasının mahremiyeti içinde görüşmeler yapmasına mani oldu ve kendisiyle mülakat yapacak gazetecilerin kimliklerinin tespit edilmesini istedi. Hamaslı korumalar

onu pencereden uzakta, sırtı duvara dönük olarak konumlandırdı.

Ebu Merzuk, yaptığı görüşmelerin Mısır tarafından yakından takip edilmesinin kendisinin diğer Hamaslılarla temasını kısıtladığını söyledi. O, askeri liderlerle de doğrudan temasının olmadığını ifade etti.

Kahire'deki müttefiklerini kaybetmesine ilaveten, Hamas şimdi de kendisine önemli destek sağlayan İran'la ilişkilerini tamir için çalışıyor. Hamas'ın İran'la ilişkileri, İran'ın Suriye hükümetindeki müttefiklerine karşı Sünni İslamcı isyancılardan taraf olması ve siyasi merkezini Suriye'den taşıması sonrasında bozuldu.

Ebu Merzuk, İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani'nin Amerika Birleşik Devletleri'yle ilişkileri düzeltme ya da en azından nükleer programından dolayı maruz kaldığı yaptırımları hafifletecek bir anlaşma sağlama çabalarının da Hamas'la olan gerginliği giderme çalışmalarını yavaşlattığını söyledi. O, "Ruhani Batı'yla olan problemleri halletmek istiyor" diye ekledi.

Ebu Merzuk, geçen ay Gazze'de İsrail saldırılarında 1.600'den fazla Filistinlinin ölmesinden sonra salı günü, Hamas'ın hayatta kalarak zafer kazandığını söyledi ve İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu'nun hiçbir hedefini başaramadığını iddia etti. Ebu Merzuk, Hamas'ın popülerlik kazandığını, halen İsrail'e roket atabildiğini, Gazze altında tünel ağını da yeniden tesis edebileceğini ifade etti.

O, Hamas'ın ateşkesi kabul etmesi için, topraklarına uygulanan ablukadan biraz ferahlama elde etmesi gerektiğini savundu. Ebu Merzuk, "Filistinliler bu çatışmalarda bazı kazançlar elde etmeli" dedi. "Onlar kuşatmanın sona ermesini istiyorlar; tüm kapıların açıl-

masını istiyorlar.” Bu, Hamas Gazze’yi kontrol ederken İsrail için de Mısır için de kabul edilemez bir şeydir. Ama Ebu Merzuk, Hamas’ın güvenlik ve sınırların sorumluluğunu üstlenmek de dahil Gazze’de yönetimi birleşik hükümetin devralmasına hazır olduğunu söyledi.

O halen bazı gerginlikler olduğunu da teyid etti. Hamas ve Fetih tarafından kontrol edilen Filistin Yönetimi’nin Gazze’yi yönetmek üzere ayrı ayrı çalışanları var.

Ebu Merzuk, “Bir masada iki kişi olması çok zor bir durum” dedi. “Şimdi bizim vazifemiz, bu meseleyi halletmek ve gerçek bir Filistin birlik hükümeti kurmaktır.”

Ama o, baş rakipleri Fetih lideri Mahmud Abbas’a bağlı başkanlık muhafızlarının Gazze’de görev alma ihtimaline dair Hamas içinde daha önceden var olan endişeleri de elinin tersiyle itti.

O, yeni hükümetin güvenlik kuvvetleri hakkında, “Biz, onların Gazze’de sorumluluğu devralmalarında herhangi bir problem çıkaramayacağız” dedi.

Ebu Merzuk, Hamas’ın kendi savaşçılarıyla ilgili olarak da, aynen ateşkesi görüşürken yaptığı gibi, ismen bağımsız olmalarına rağmen halen onlarla konuşabileceği üzerinde durdu.

Ebu Merzuk, “Gazze’deki sivil halkımıza bir mesaj gönderdim, onlar da bu mesajımı Kassam’a iletiler. Kassam da ‘tamam’ dedi ve ateşi kestiler” dedi. O, “Siyasi pozisyonda görev yapan biri olarak beni dinlediler” diye de ilave etti. “Durumu vuzuha kavuşturmak isterseniz, Hamas iki kanadı ya da iki bölümü olan bir örgüttür.”

Kaynak: New York Times

Dünya Bülteni için çeviren: Mehmet Şeyhoğlu

dübam

> DÜBAM DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

Filistin Direniş ve Hamas

> 2015 KASIM
DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net/dubam

